

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ DENEYSEL UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ HAYVAN
DENEYLERİ YEREL ETİK KURULU YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1- Bu Yönergenin amacı, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Deneysel Uygulama ve Araştırma Merkezi (SABİDAM) Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulunun görevlerine, organlarına ve yönetimine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2- Bu Yönerge, Çukurova Üniversitesi SABİDAM Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulunun çalışma usul ve esasları, görevleri, eğitim, denetim ve yükümlülüklerini kapsar.

Dayanak

MADDE 3- (Senato Değişiklik 16/08/2022 21/01) Bu Yönerge, 1 Temmuz 2004 tarih ve 25509 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu, 13/12/2011 tarihli 28141 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmelik ve 15/02/2014 tarih ve 28914 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmeliğin ilgili maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4- Bu Yönergede geçen;

- a. (Senato Değişiklik 16/08/2022 21/01) Bakanlık: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığını,
- b. Üniversite: Çukurova Üniversitesini,
- c. Merkez: Çukurova Üniversitesi Deneysel Uygulama ve Araştırma Merkezini (SABİDAM),
- d. Rektör: Çukurova Üniversitesi Rektörünü,
- e. (Senato Değişiklik 16/08/2022 21/01) Yerel Etik Kurulu: Çukurova Üniversitesi Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulunu (SABİDAM HADYEK),

- f. (**Senato Değişiklik 16/08/2022 21/01**) Merkez Etik Kurulu: Bakanlık bünyesinde görev yapan, hayvan deneyleri yerel etik kurulları ile koordinasyonu sağlayan çeşitli kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşan kurulu (HADMEK),
- g. (**Senato Değişiklik 16/08/2022 21/01**) Deney: Deneysel olmayan hayvancılık, tarımsal ya da klinik veteriner hekimliği uygulamaları dışında kalan, serbest yaşayan veya çoğalan larva biçimleri, canlı kafadanbacaklılar ve normal fetal gelişimlerinin son üçte birlik döneminden itibaren memeliler dahil, insan olmayan herhangi bir omurgalı canlının doğurtulması, kuluçkadan çıkarılması ya da genetiği değiştirilmiş hayvan soyunun devam ettirilmesi süreçleri dahil, iyi veteriner hekimlik uygulamalarına uygun olarak bir iğnenin batırılmasının yarattığına eşit veya daha fazla acı, eziyet, ızdırap veya kalıcı hasara sebep olabilecek şekilde, bilinen veya bilinmeyen sonuçları olan, hayvanın kendi türüne has, en az fiziksel ve duygusal ağrı, eziyet ve sıkıntıya maruz kalacağı şekilde yaşamının sonlandırılmasını, deneysel diğer bilimsel veya eğitici amaçlarla hayvanlar üzerinde gerçekleştirilecek her türlü prosedür veya prosedürler bütünü,
- h. Deney hayvanı: Deneyde kullanılan veya kullanılacak hayvanı,
- i. Deney hayvanı kullanıcısı: Laboratuvar hayvanı kullanarak her türlü eğitim, araştırma, uygulama ve test yapmak isteyen veya programların yapılmasında deney hayvanlarına dokunarak, gözlemleyerek katkıda bulunan öğrencileri, araştırmacıları, akademik, sağlık, teknik ve idari personeli, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Yerel Etik Kurulunun Amacı ve Görevleri

Yerel Etik Kurulunun Amacı

MADDE 5- Yerel Etik Kurulunun amacı Çukurova Üniversitesinde deney hayvanları ile yapılacak olan bilimsel araştırmalarda hayvan veya hayvan ürünlerinin kullanılmasında uyulması gerekli ilke ve esasları belirlemektir.

Yerel Etik Kurulunun Görevleri

MADDE 6- Yerel Etik Kurulunun görevleri şunlardır.

- a. Bilimsel araştırma, eğitim-öğretim vb. amaçlarla deney hayvanı ile yapılacak deneysel ve gözlemsel çalışmalarda, deney hayvanının kullanımında etik ilke ve kurallara uyulup uyulmadığını incelemek, görüş bildirmek, izlemek, izin vermek, gerekirse yeni kurallar koymak, çalışmayı durdurmak gibi ilkeleri saptamak ve uygulamak,

- b. Deneysel hayvanlarıyla çalışacak personelin gerekli eğitimi almasını sağlamak, bu amaçla sertifika programları düzenlemek, deney hayvanı kullanım sertifikası olmayanların hayvan deneyleri yapmasını engellemek,
- c. Deneysel hayvanlarının üretim, yetiştirme, barındırma ve nakil koşulları ile deneylerin yapıldığı laboratuvar koşullarının ve ekipmanının etik yönden uygun olup olmadığını denetlemek ve uygun görmediği durumlarda deney hayvanı kullanılmasını engellemek,
- d. Deneysel hayvanı kullanımı ile ilgili her türlü veriyi toplamak, deney hayvanları kullanımı yıllık raporunu hazırlamak ve Merkez Etik Kuruluna sunmak,
- e. Deneysel çalışmalar sonunda ortaya çıkan atıklar, ölü hayvanlar ile tıbbi atıkların 2872 sayılı Çevre Kanunu ve ilgili mevzuat çerçevesinde bertaraf edilmesini sağlamak,
- f. 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun ve ilgili mevzuatın getirdiği hükümler çerçevesinde deney hayvanlarının kayıt altına alınmalarını ve izlenebilmelerine sağlamakla görevlidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Yerel Etik Kurulunun Oluşumu, Görev süresi ve Çalışma Yöntemi

Yerel Etik Kurulunun Oluşumu

MADDE 7- Yerel Etik Kurulu;

- a. SABİDAM müdürü,
- b. Hayvan deneyleri konusunda en az bir yıl deneyimli, kurum içinde deney hayvanı yetiştirilmesi, üretilmesi ve bakımından sorumlu bir veteriner hekim,
- c. (Senato Değişiklik 16/08/2022 21/01) Üniversite içinde deney hayvanları ile çalışma yapan birimlerden hayvan deneylerinde en az bir yıl deneyimli toplam dokuz üye,
- d. (Senato Değişiklik 16/08/2022 21/01) Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalından bir üye,
- e. Deneysel hayvanları ile çalışmayan Üniversite dışından bir üye,
- f. (Senato Değişiklik 16/08/2022 21/01) Üniversite ile ilişkisi olmayan sivil toplum kuruluşuna kayıtlı bir üye olmak üzere toplam on dört üyeden oluşur.

Yerel Etik Kurulunun Görev Süresi

MADDE 8- Yerel Etik Kurulu üyeleri, Rektör tarafından 4 yıl süre ile görevlendirilir. Görev süresi biten üye yeniden görevlendirilebilir. Rektör, üyeler arasından birisini başkan olarak atar. Başkanın olmadığı durumlarda en kıdemli öğretim üyesi başkana vekalet eder. Bir takvim yılı içerisinde izinsiz veya mazeretsiz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan üyenin üyeliği kendiliğinden düşer. Üyelik sıfatının ölüm, emeklilik, ayrılma gibi herhangi bir nedenle sona ermesi veya üyeliğin düşmesi halinde, yerine aynı usulle ve kalan süreyi tamamlamak üzere

ayrılan üyenin niteliklerini taşıyan yeni bir üye seçilir. Yerel Etik Kurulu, kurumun kendi ihtiyaçlarına ve idari özelliklerine göre yerel etik kurul kompozisyonunu belirleyebilir. Yerel Etik Kurulu gerektiğinde başka alanların uzmanlarından görüş alabilir ve/veya toplantılara davet edebilir.

Yerel Etik Kurulunun Çalışma Yöntemi

MADDE 9- Yerel Etik Kurulu aşağıda belirtildiği şekilde çalışır:

- a. Yerel Etik Kurulu, kurul başkanının belirleyeceği gündemle en az ayda bir defa ve salt çoğunlukla SABİDAM 'da toplanır. Başkan gerekli görürse üyeleri olağanüstü toplantıya çağırabilir.
- b. Yerel Etik Kurulu toplantıları başkanın yokluğunda başkan vekili başkanlığında yürütülür. Kararlar, kurul üye tam sayısının bir fazlası ile alınır. Oy eşitliği halinde başkanın oyu yönünde karar verilir.
- c. Yerel Etik Kurulu sekreteryaya görevini SABİDAM üstlenir.
- d. Araştırmacıların başvuru formlarının Yerel Etik Kuruluna toplantıdan en az on gün önce ulaştırılması gerekir. Formlar her kurul üyesine çoğaltılarak gönderilir.
- e. **(Senato Değişiklik 08/05/2018 06/01)** Başvurular, proje yürütücüsü tarafından yapılır. Tez çalışmaları için yürütücü, danışman öğretim üyesidir.
- f. Yerel Etik Kurulu yaptığı değerlendirme neticesinde "uygun", "düzeltmesi gerekir", "koşullu olarak uygun" ya da "uygun değildir" şeklinde karar verir. Yerel Etik Kurulu üyelerine ait başvurular görüşülürken ilgili kurul üyesi görüşmelere katılamaz ve oy kullanamaz.
- g. Başvurunun onaylanmasından sonra projede yapılacak değişiklikler Yerel Etik Kuruluna bildirilmeli, gerekli izin ve onay belgesi tekrar istenmelidir.
- h. Yerel Etik Kurulu, çalışmanın uygunluğuna karar verirse çalışmanın başlamasına izin verir, gerektiğinde çalışma devam ederken izler, çalışma bitiminde onay belgesini imzalar.
- i. Yerel Etik Kurulunun izni olmadan deney hayvanı ile hiçbir çalışma yapılamaz. Onaylanmış projenin uygulanması esnasında Yerel Etik Kurulu tarafından etik kurallara uyulmadığı saptanırsa, önceden çalışma izni olsa bile deneyin devam etmesine izin verilmez ve çalışmanın bitiminde onay belgesi verilmez.
- j. Bütün başvurular ve alınan kararlar, bir veri tabanında saklanır. Kayıtlar Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulunun ve Bakanlığın denetimine açık tutulur.

k. Aşağıdaki müdahaleler SABİDAM HAYDEK iznini gerektirmez ancak sorumlu veteriner hekim tarafından yapılabilir veya yaptırabilir. Elde edilen veriler iyi laboratuvar uygulamaları gereği kayıt altına alınır. Elde edilen verilerin bilimsel amaçlı (dergi, yayın, yazı, kongre, konferans, sempozyum vb.) kullanılacağı durumlarda SABİDAM HAYDEK 'e bildirilir. I) Tanı ve tedavi amaçlı klinik uygulamalar. II) Ölü hayvan veya dokusu, mezbaha materyalleri, atık fetüsler ile yapılan prosedürler. III) Süt Sağma IV) Dışkı ve Altık örneği toplama V) Sürüntü ile örnek alma VI) Genel sağlık koşullarının sağlanması için gerekli test ve kontroller

l. Tür tanımlama ile ilgili doğadan yaban hayvan kullanılmasında Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nden alınan izin, SABİDAM HADYEK izni yerine geçer.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yerel Etik Kurulunun Çalışma İlkeleri

MADDE 10- Yerel Etik Kurulu aşağıda belirtilen ilkeler doğrultusunda çalışır:

- a. Yaşama saygı ilkesi her türlü hayvan türü için geçerli kabul edildiğinden, bilimsel araştırmalarda kullanılması zorunlu olan deney hayvanlarına kötü uygulamalardan kaçınmak,
- b. Deney hayvanlarının bu Yönergenin 11. maddesinde belirtilen hususlar kapsamında kullanılmasını sağlamak,
- c. Ağır acı, stres ya da buna denk eziyet veren deneylerde bir hayvanın birden fazla kullanılmamasını sağlamak,
- d. Eğitim için sunum amacıyla kongre, konferans ve seminerlerde ağırlı deneylerin yapılmamasını sağlamak,
- e. Hayvanlara mümkün olduğu kadar az acı çektirerek ve en az strese sokarak bilimsel açıdan güvenilir veri elde edilmesini sağlamak,
- f. Araştırmalar süresince kullanılan deney hayvanlarına türüne uygun şartlar hazırlamak ve en iyi fizyolojik, davranışsal ve çevresel koşulların teminini sağlamak,
- g. Uygun şekilde eğitilmiş personel tarafından uygun koşullarda deney hayvanı bakımını sağlamak,
- h. Canlı hayvanlarda yapılacak deneysel çalışmaların veteriner hekim tarafından ya da ehil kişilerin denetiminde yapılmasını sağlamak,
- i. Araştırmacılar tarafından deneysel hedef noktaların belirlenmesini sağlamak,

- j. Araştırılan bilginin elde edilmesinde geçerliliği kanıtlanmış alternatif yöntemler varsa hayvan deneylerini etik olarak uygun görmemek ve daha önceden ayrıntılı olarak yapılmış deneylerin tekrar edilmesinin önlenmesini sağlamak,
- k. Deney için en uygun hayvan ve yöntemin seçilmesini, bilimsel sonucu verebilecek en az sayıda hayvan kullanılmasını sağlamak,
- l. Deney hayvanlarına gereksiz acı ve ağrı verecek deneylerde uygun bir anestezi yöntemi uygulanmasını, araştırmalarda uygun ağrı kesici ile anestezi kullanılmasını sağlamak,
- m. Anestezinin, hayvan için deneyin kendisinden daha fazla travmatik olması ve deneyin amacına uygun olmaması durumunda deneyin yapılmasını engellemek,
- n. Deneyin etik ilkeler çerçevesinde yapılması ve amacına uygun olması için anesteziden çıktığında önemli oranda acıya maruz kalacak olan hayvanın ağrı kesici araçlarla tedavi edilmesi, bu mümkün değilse insancıl bir metotla öldürülmesi ve deney hayvanının araştırma sürecinde ya da sonunda yaşamına son verilmesi işlemlerinin uygun gerekçelerle yapılmasını sağlamak,
- o. Şiddetli ve sürekli ağrı çeken veya normal yaşamını sürdüremeyecek duruma gelen deney hayvanları ile kamu sağlığı ve çevresi için risk oluşturabilecek deney hayvanlarının en uygun yöntemle acı duymayacak şekilde yaşamlarına veteriner hekimin kararından sonra son verilmesini sağlamak,
- p. Deney sonunda hayvan hayatta bırakılacaksa sağlığının yeniden kazandırılmasında geçen süre boyunca uygun bakımını sağlamak, hayvanın yetiştirilmesi, üretilmesi ve bakımından sorumlu veteriner hekim gözetiminde olmasını sağlamak,
- q. Deneyin insan veya hayvanların hayati ihtiyaçlarının karşılanması için yeterli önem taşımadığı kanaatine varıldığında, hayvanın uzun süreli ağır acı yaşayabileceği bir deneye tabi tutulmasının önlenmesini sağlamak,
- r. Araştırmada kullanılan ve yaşamlarını sürdüren deney hayvanlarına, deney sonunda, sağlıklı yaşam koşullarının teminini sağlamak,
- s. Hayvanları ağır ve uzun süreli acıya maruz bırakacak deneylerin Yerel Etik Kurulu tarafından etik ilkeler çerçevesinde uygun görülmesinden sonra yapılmasını sağlamak.
- t. **(Senato Değişiklik 16/08/2022 21/01)** SABİDAM HADYEK tarafından yapılan düzenlemelere uygun olarak alınmış bir genel veya özel istisna olmadıkça, deneylerde kullanılacak ; 1) Fare (*Mus musculus* L.) 2) Sıçan (*Rattus rattus* ve *Rattus norvegicus*) 3) Kobay (*Cavia Porcellus* L.) 4) Tavşan (*Oryctolagus cuniculus*) 5) Zebra Balığı (*Danio rerio*) 6) Axolotl (*Ambystoma mexicanum*) 7) Koyun (*Ovis aries*) 8) Keçi (*Capra hircus* L.) 9) Domuz (*Sus scrofa*) 10) Minyatür Domuz (*Sus scrofa domestica*)

11) Sığır (*Bos taurus*) 12) Tavuk (*Gallus gallus* L.) 13) Hindi (*Meleagris* L.) 14) Kaz (*Anatidae* L.) 15) Ördek (*Anas* L.) 16) Bildircin (*Coturnix* L.) 17) Keklik (*Alectoris* L.) 18) Sülün (*Phasianus* L.) türlerinin alt türlerinin ve hibritlerinin deneyde kullanılacak tüm hayvanların kayıtlı ve yasal deney hayvanı üreticisi ve tedarikçilerinden alınmış veya çalışma izninde üretilmiş koşulu aranır.

u. (**Senato Değişiklik 16/08/2022 21/01**) Kedi, köpek gibi evcil türlerin sokakta başıboş olanları, deneylerde kullanılamaz. Ancak, hayvanların sağlık ve refahı ile ilgili çalışmalara gerek duyulması, çevre, insan ve hayvan sağlığına karşı ciddi tehlike oluşturması gibi durumlarda tanı, teşhis ve tedavi amaçlı Bakanlık tarafından izin verilen hallerde SABİDAM HADYEK merkez alt yapısının uygunluğuna karar verir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Deney Hayvanının Kullanılma Amaçları

MADDE 11- Deney hayvanları; İnsanlar, hayvanlar, bitkilerdeki hastalık, sağlıksızlık veya diğer anormallikleri ya da bunların etkilerinden kaçınılması, önlenmesi, teşhisi, tedavisi ve söz konusu canlılardaki davranışsal özelliklerin değerlendirilmesi, tespiti, düzenlenmesi veya değiştirilmesi amacıyla, ilaçların, aşuların, gıdaların diğer madde veya ürünlerin geliştirme, imalat, kalite, etkinlik ve güvenlik testlerinin yapılması,

- a. İnsan, hayvan ve bitkilerde fizyolojik mekanizmaların belirlenmesi, düzenlenmesi veya değiştirilmesi,
- b. Doğal çevrenin insan veya hayvanların sağlık ya da refahı yararına korunması,
- c. Eğitim-öğretim,
- d. Adli soruşturma,
- e. İnsan, hayvan veya bitkilerdeki davranışsal özelliklerin değerlendirilmesi, tespiti, düzenlenmesi ya da değiştirilmesi için kullanılabilir.

Deney Hayvanı Kullanıcısının Başvuru Formu

MADDE 12- Deney hayvanları ile yapılan araştırmalarla ilgili olarak hazırlanan protokole aşağıdaki bilgilerin yer aldığı başvuru formu üç nüsha olarak doldurulur ve Yerel Etik Kurulu tarafından hazırlanmış "Deney Hayvanlarının Araştırma ve Eğitiminde Kullanılmasında Uyulması İstenilen Etik Kurallar ve İlkeler" metninin araştırmaya katılan tüm araştırmacılar tarafından imzalanmış kopyası eklenir.

- a. Deneş hayvanı ile ilgili pratik uygulamaların SABİDAM dışında herhangi bir bölümde yapılması durumunda çalışmanın yapılacağı bölümlerden projenin yürütülebileceğine dair izin belgesi,
- b. Araştırmanın adı,
- c. Araştırcıların unvanları, adresleri ve imzaları,
- d. Varsa destekleyen kuruluşun adı, adresi ve yetkililerin imzaları,
- e. Araştırma özeti,
- f. Araştırmayla ilgili daha önce yayınlanmış makaleler,
- g. Araştırmanın amacı,
- h. Gereç ve yöntem, hayvanlarda kullanılacak yöntemlerin ve her türlü kimyasal girişimin ayrıntılı açıklamaları,
- İ. Kullanılacak deneş hayvanlarının türleri, soyu, cinsiyetleri, sayıları, hayvanların üretildiği kaynak,
- j. Anestezi yöntemi, eğer uygulanacaksa analjezi yöntemi,
- k. Eğer gerekliyse ötenazi yöntemi,
- İ. Araştırmanın tahmini başlangıç ve bitim tarihleri,
- m. Ölçüm ve değerlendirme yöntemleri,
- n. Araştırmaya son verme ölçütleri (ağrı ve rahatsızlık),
- o. Kullanılacak değerlendirme ve istatistik yöntemleri,
- p. Kaynaklar.

Başvuru Sahibinin Sorumlulukları

MADDE 13- Yerel Etik Kuruluna başvurularda araştırcılar aşağıdaki hususları:

- a. Başvuru formlarında verdikleri tüm bilgilerin doğruluğunu,
- b. Yerel Etik Kurulu onayı olmadan projelerle ilgili deneylere başlamayacaklarını, c Deneş hayvanlarında yapılacak işlemleri başvuru formunda belirtilen hususlara uygun şekilde yapmayı ve etik kurulun çalışmaları izlemek istemesi durumunda laboratuvarı ve çalışma düzenlerini kurul üyelerine açmayı,
- d. Araştırmacılar, araştırmanın bitiminde Yerel Etik Kuruluna yazılı olarak bilgi verme ve araştırma ile ilgili belgeleri Yerel Etik Kurulunun talebi halinde sunmak üzere beş yıl süreyle saklamayı kabul etmiş sayılırlar.

Deney Hayvanı ile Uğraşacak Personelin Eğitimi

MADDE 14- Deney hayvanı ile uğraşacak personelin eğitiminde uyulması gerekli hususlar aşağıda belirtilmiştir:

- a. Deney hayvanı ile uğraşan ve/veya uğraşacak araştırmacıların eğitilmesi için eğitim programlarının düzenlenmesi, laboratuvar hayvanları kullanım sertifika programlarının açılması, düzenlenmesi ve yürütülmesinden Yerel Etik Kurulu sorumludur. Bu programlarda başarılı olanlara Yerel Etik Kurulu tarafından deney hayvanı kullanım sertifikası verilir.
- b. Deney hayvanı kullanıcıları, sertifika almadan bu hayvanlar üzerinde deney, eğitim, test amacıyla işlem yapamaz ve çalışma mekânlarında bu hayvanları barındıramazlar.
- c. Yerel Etik Kurulu deney hayvanı üretilmesi ve yetiştirilmesi ile sorumlu personelin asgari olarak bilgilendirilmesi ve uyulması gereken usul ve esasları içeren bir meslek içi eğitim programı hazırlar ve periyodik olarak bunun uygulanmasını denetler. Eğitim programları yetkili kişiler tarafından yürütülür. Kurum içinde yetkili kişilerin kimler olduğu Yerel Etik Kurulu tarafından belirlenir.
- d. Yerel Etik Kurulu onayına sunulan çalışmalarda, deney hayvanı kullanan kişinin kullanım sertifikası olmaması halinde Yerel Etik Kurulu tarafından çalışmalarına onay verilmez.
- e. Bir araştırmacı, kendi sertifikası olmaması halinde araştırma yürütücüsü olarak başka kişilerle ortak çalışma yapmak amacıyla Yerel Etik Kuruluna başvurabilir. Kendisinin katıldığı, ancak doğrudan deney hayvanlarıyla işlem yapmayan araştırmacılar, sertifikalı deney hayvanı kullanıcılarının yardımıyla deneylerini sürdürebilirler.
- f. Sertifika programlarının nasıl yürütüleceği Yerel Etik Kurulu tarafından belirlenir.
- g. Bu Yönetmelik hükümlerine göre düzenlenen deney hayvanları kullanım sertifika programlarına kayıt yaptırarak devam ve başarı koşullarını yerine getiren kursiyerlere "Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası" verilir. Deney hayvanları kullanım sertifikası, Yerel Etik Kurulu Başkanı tarafından imzalanır.
- h. Başka kurumlardan alınmış olan deney hayvanları kullanım sertifikaları ya da benzerlerinin bu Yönerge hükümlerine göre eşdeğer olup olmadıklarına Merkez Etik Kurulu karar verir.
- İ. Lisans/yüksek lisans düzeyinde deney hayvanı kullanımı ile ilgili alınmış olan eğitimlerin sertifika programına eşdeğer olup olmadığına Yerel Etik Kurulu karar verir.

Denetim ve Denetleme

MADDE 15- 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun 17. maddesine istinaden bu Yönergenin hükümlerinin tamamı Hayvan Deneyleleri Merkezi Etik Kurulunun vereceği görüş doğrultusunda Bakanlık denetimine tabidir. Yerel Etik Kurulu yazışmaları gizli olup, yetkili kurumlar dışında üçüncü şahışlara bilgi verilmez. Mevcut Yerel Etik Kurulu olurları, verilen süre boyunca geçerlidir. Bitirilemeyen projeler için ek süre talep edilebilir.

Hayvanların Sağlanması

MADDE 16- Hayvanlar SABİDAM Deney Hayvanları Yetiştirme ve Araştırma Ünitesi veya Yerel Etik Kurulunun onayladığı bir kaynaktan elde edilmelidir. Araştırmada kullanılan tüm omurgalı hayvanların doğum tarihi veya stoğunun kaydı yapılmış olmalıdır. Yabani türler araştırmada kullanılmaz. Ancak çok özel koşullarda ve araştırıcının başka alternatifinin olmadığı durumlarda bu hayvanlar, Yerel Etik Kurulunun özel izni ile kullanılabilir. Üretim sayı, cinsiyet, ağırlık, sağlık vb. araştırma gereksinimlerini karşılayacak şekilde düzenlenmelidir. Özellikle fazla doğum ve gereksiz ayırma işlemi yapılmamalıdır. Kemirgen olmayan hayvanlarda büyük cerrahi girişimler sadece SABİDAM Deney Hayvanları Ünitesinde yapılmalıdır. Kemirgenlerde yapılan ve SABİDAM Deney Hayvanları Ünitesi dışında gerçekleştirilen hayvan deneyleleri sorumlu araştırmacı tarafından daha önceden belirlenen yerde, Yerel Etik Kurulun izni ve denetimiyle yapılabilir.

Yönergede Hüküm Bulunmayan Haller

MADDE 17- (Senato Değişiklik 16/08/2022 21/01) Bu yönergede yer almayan hususlarda Bakanlığın ilgili yönetmelik hükümleri esas alınır.

Yürürlük

MADDE 18- Bu yönerge Çukurova Üniversitesi Senatosu tarafından kabul edildiği tarihten itibaren yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 19- Bu yönergeyi Çukurova Üniversitesi Rektörü yürütür.

Yönergenin Kabul Edildiği Senatonun	
Tarih	Sayısı
07.03.2018	03/01
Yönerge Değişikliği Yapılan Senatonun	
Tarih	Sayısı
08.05.2018	06/01
16.08.2022	21/01